

سخنی با نویسندگان

فرصتی به دست آمد تا با هماهنگی مدیر مسئول فصلنامه جناب آقای دکتر مبینی دهکردی، مشاور محترم وزیر و رئیس مؤسسه، در راستای افزایش کیفیت این فصلنامه وزین، چه به لحاظ شکلی و چه از نظر محتوایی به ایجاد دگرگونی بپردازیم. از این که این توفیق به دست آمد خداوند بزرگ را سپاس می‌نهیم. بی‌شک نویسندگان محترم نقش اصلی را در پیشبرد این دگرگونی ایفا می‌کنند و از این رو مخاطب اصلی این سخن نویسندگان عزیزند تا با کمک و یاری آنان بتوانیم گامی نو را در راستای بهبود کیفیت نشریه برداریم. نقد و بررسی و ارائه نقطه نظرات متقابل نویسندگان نیز مایه مباهات است و به طور حتم گام مؤثری در این حرکت خواهد بود.

در ارائه گزارش‌های علمی به طور معمول چارچوب متن به گونه‌ای است که فقط بخش‌های ذیل را در بردارد:

- عنوان
- چکیده فارسی
- چکیده انگلیسی
- کلید واژه فارسی
- کلید واژه انگلیسی
- متن اصلی شامل:
 - مقدمه
 - روش‌شناسی
 - یافته‌ها
 - بحث و نتیجه‌گیری
- منابع فارسی
- منابع انگلیسی

عنوان مقاله باید کوتاه و گویا باشد. هنر نویسنده در این است که بتواند در کوتاه‌ترین شکل ممکن، محتوای مقاله را به نمایش گذارد. اگر مقاله بر گرفته از طرح پژوهشی یا پایان‌نامه یا رساله دکتری است، لازم نیست همان عنوان پژوهشی قید شود. در اینجا

می‌توان آن را با عنوانی کوتاه‌تر تغییر داد. لازم نیست محل اجرای پژوهش یا جامعه آماری (به عنوان مثال شرکت ملی نفت یا شرکت‌های دیگر) ذکر شود. همچنین لازم نیست روش آماری پژوهش (به عنوان مثال با استفاده از معادلات ساختاری یا روش فازی یا...) در عنوان مقاله بیاید.

چکیده مقاله به طور مشخص هدف اصلی پژوهش، روش‌شناسی، جامعه آماری یا محل اجرای پژوهش، نمونه آماری، روش نمونه‌گیری و یافته‌های پژوهشی (تا حد ممکن به صورت کمی) در بر دارد. لازم نیست به مباحثی هم چون ضرورت تحقیق یا تبیین مسئله یا شرح مقدماتی تحقیق پرداخته شود. سعی شود در ۱۵۰ کلمه مطالب مورد نظر بیان شود. چکیده انگلیسی ترجمه لفظ به لفظ چکیده فارسی نیست، بلکه از نگاه فردی که خود بومی کشوری انگلیسی زبان است، نگاشته شود.

واژگان کلیدی بین سه تا پنج واژه‌ای است که بتوان با جستجوی آن واژه به سرعت به عنوان یا متن مقاله دست یافت. بنابراین از ذکر واژگان کلی هم چون "سازمان"، "رویکرد"، "روش"، "پژوهشکده"، "مدیریت" و مانند آن‌ها خوداری شود.

مقدمه مقاله شامل زمینه مسئله، بیان مسئله، بررسی پیشینه، منطق فرضیه‌ها، بیان گزاره‌های تحقیق (سؤالات، فرضیه‌ها یا اهداف خاص)، تعریف مفهومی متغیرها (تعریف عملیاتی در بخش روش‌شناسی می‌آید) و اهمیت مطالعه است.

در بیان زمینه مسئله، باید خواننده را با موضوع بحث آشنا کرد. باید محدوده تحقیق را مشخص کرد. باید برای خواننده روشن کرد در مطالعات پیشین چه جنبه‌هایی مغفول مانده است و پژوهش حاضر برای ارائه راه‌حل مسائل حل نشده پیشین انجام شده است. در بیان مسئله به ذکر مواردی که در تحقیقات پیشین یافت نشده یا راه‌هایی برای آن ارائه نشده است، پرداخته می‌شود. همچنین می‌توان به کاربردهایی از پژوهش در محل اجرای آن اشاره داشت.

پس از طرح زمینه و بیان مسئله، پیشینه تحقیق تشریح می‌شود. هدف از پیشینه تحقیق، آشنایی خواننده با موضوع تحقیق، مفهوم متغیرهای تحقیق و فراهم کردن چارچوب تجربی یا نظری یا هر دو برای بیان فرضیه‌ها یا سؤالات پژوهشی است. در این قسمت باید از بیان مطالبی که به متغیرهای تحقیق یا فرضیه‌ها یا سؤالات تحقیق بی‌ارتباط است، به طور جدی خودداری کرد.

نکته مهم دیگر در طرح پیشینه تحقیق این است که هدف اصلی از آن نظم‌دهی

فرضیه‌ها یا سؤالات یا هر دو است و خود متن‌های نگارش شده گذشتگان اصل نیست. به عبارت دیگر مطلب‌های بی‌هدف که نشان از مطالعات پراکنده نویسندگان دارد ضرورتی ندارد. پژوهش‌هایی که در گذشته انجام شده است، در صورتی بیان می‌شود که مرتبط با پژوهش حاضر باشد و از بیان مطالب حاشیه‌ای که با متغیرهای تحقیق بی‌ارتباط است خودداری شود.

پیش از ذکر هر فرضیه یا هر سؤال، منطق آن فرضیه یا سؤال تبیین می‌شود. در منطق هر فرضیه یا هر سؤال از پیشینه تحقیق کمک گرفته می‌شود و آنچه که در پیشینه ذکر شده است جمع‌بندی می‌شود و سپس فرضیه یا سؤال بر اساس جمع‌بندی صورت گرفته بیان می‌شود.

توجه به این نکته مهم است که اگر یافته‌های تحقیقات پیشین هم‌سو نباشد، به تبع آن پژوهشگر به فرضیه‌ای دست نمی‌یابد. در آن صورت روابط بین متغیرها به صورت سؤال مطرح می‌شود. اگر بتوان بین متغیرها، ارتباط علی برقرار کرد، در پایان فرضیه‌ها، یا سؤالات، مدلی که این ارتباط را نشان دهد ترسیم می‌شود. نویسنده در بیان اهمیت مطالعه، ارزش جنبه‌های نظری و عملی نتیجه حاصل از پژوهش را تبیین می‌کند.

نکته مهم در تدوین بخش مقدمه این است که تمامی مطالب بدون ذکر عنوان فرعی پشت سر هم می‌آید، اما در عین حال مطالب از انسجام و هماهنگی لازم برخوردار است. بنابراین ذکر عنوان‌های فرعی مرسوم نیست و باید از آن خودداری کرد. تمامی این مطالب در حدود ۱۰-۱۲ صفحه از مقاله را شامل می‌شود.

در بخش روش‌شناسی، محقق ابتدا طرح تحقیق خود را بیان می‌دارد. لازم نیست به مطالبی که در کتاب‌های روش تحقیق ذکر شده است، برای تبیین روش تحقیق ارجاع داده شود. فرض بر این است که خوانندگان از این مطالب آگاهند و با روش‌های تحقیق آشنایی دارند. گردآوری داده‌ها، روش تحلیل آماری، روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری، جامعه آماری، روش نمونه‌گیری، تعداد نمونه‌ها، تعریف عملیاتی متغیرها و سایر مطالبی از این دست، در بخش روش‌شناسی تبیین می‌شود.

در بخش یافته‌های تحقیق، لازم است یافته‌های مربوط به هر فرضیه یا سؤال بر اساس تحلیل آماری انجام شده و متناسب با جدول‌ها یا نمودارهای حاصل از تحلیل آماری ذکر شود. لازم به ذکر است که در تحقیقات کیفی نیز جدول‌بندی کردن و نمایش کمی یافته‌های تحقیق ضرورت دارد.

در این بخش از ارائه جدول‌های خروجی نرم‌افزارهای رایانه‌ای باید اجتناب کرد و باید از ترسیم جدول‌ها و نمودارهای تکراری (به عنوان مثال ذکر یافته یک بار با رسم جدول و یک بار با رسم نمودار) خودداری کرد.

پس از پایان تحلیل یافته‌ها در بخش بحث و نتیجه‌گیری، یافته‌های تحقیق مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. در این بخش ضمن بیان خلاصه یافته‌ها، نتیجه‌های حاصل از تحقیق تفسیر می‌شود و با نتایج تحقیق‌های پیشین مقایسه می‌شود. در صورت لزوم نظریه‌پردازی انجام می‌شود. در این بخش می‌توان توصیه‌های کاربردی حاصل از یافته‌های پژوهشی را ارائه داد. هم‌چنین می‌توان پیشنهادهایی برای تحقیقات بیش‌تر مطرح کرد.

در بخش منابع فارسی و انگلیسی توجه به استفاده کامل از روش APA ضروری است. به نویسندگان توصیه می‌شود آخرین ویرایش این روش را همواره مورد توجه قرار دهند. در شیوه‌نامه این فصل‌نامه برخی از نکات مهم با ذکر مثال‌هایی از روش فهرست نویسی منابع آمده است.

در پایان بار دیگر تاکید می‌شود که در صورت وجود هرگونه نقد و نقطه نظر اصلاحی، با مطرح کردن آن ما را در مسیر بهبود و توسعه فصل‌نامه یاری فرمایید.

مجتبی رجب بیگی

سرپرست پژوهشکده منابع انسانی و مدیریت

مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی